

Ako kmet hitro potrebuje posojila, gré k županu in pri njem z dvema pričama podpiše tak formular in zapiše va-nj tisti znesek, ki ga želi na pósito vzeti; župan napiše vse drugo, kar stoji v formularu, in zapiše dolg, ki ga kmet narediti želi, v zastavne (gruntne) bukve s številko dolžnega pisma. S tem formularom gré kmet potem k okrajni (kantonski) sodni; ona pregleda ta list, ga vpiše v prve gruntne (zastavne) bukve in potem na dolžno pismo pritisne predpisani štampelj.

S tem je vse storjeno, in le z majhnimi stroški, k večemu, da se plača majhna vpisnina.

Taka zastavna pisma (Pfandbriefe) bi se imela potem v vseh davkarijah namesti gotovega denarja jemati, pa tudi v bankovce brez nadplače (ažije) zamenjevati.

Da se vse to prav lahko godí, naj bi se v glavnem mestu vsake dežele napravila kmetijska zastavnica (landwirthschaftliche Hypothekenbank), ktera bi imela pravico, toliko bankovcev izdati, kolikor dobí taci dolžnih pisem; vsaki mesec naj bi se ji po glavnih davkarskih gosposkah taka dolžna pisma izročevala v zameno, in da jih pri sebi hranuje.

Da je taka kmetijska zastavnica ali banka ravno tako varna kakor vsaka državna ali druga banka, vsak lahko previdi.

Plača uradnikov zastavničnih bi se lahko s tem dobila, da kak odstotek (procent) od posojila v kaso vzame.

Ta naprava bi bila dobra naprava ne samo za majhnega kmeta, temuč tudi za večega posestnika.

Po „Wiener Land u. Forst. Zeitg.“

Gospodarske skušnje.

* Koliko pripomore toplota v hlevu, da krava bolje molze? Akoravno je sploh znano, da vsak skrben gospodar pozimi svoj hlev pred mrakom skrbno zapaži, da živina v njem mraza ne trpi (in v nekteri še celó preveč, da soparica silna živini škodljiva), vendar le je tudi obilo taci, ki na primerno toploto hleva malo porajtajo, in si po tej nemarnosti sami škodo pri mleku nakopujejo. Gosp. Lipe Müller v Novem Dvoru na Bavarskem nam o tem piše tako-le: Krava, ki sem jo imel nalašč samo v hlevu, je pred zimo imela pri obili krmi po 7 bokalov mleka na dan; toda že koj prvo noč, ko mraz nastopi, se nje molža zniža na 3 bokale mleka in pol. Nisem mislil, da bi bil tega mraz kriv, ampak dolžil sem klajo; zato sem to opravilo sam prevzel, in kravi po redu pokladal. Al krava ima vedno le malo mleka. Zdaj mi pride na misel, da utegne mrzli hlev tega kriv biti; zato prestavim kravo v drug hlev, kjer je več živine bilo, pokladam ji ravno toliko in ravno tiste krme, kakor v prejšnjem hlevu, kjer je sama bila, in že v 3 dneh dajè zopet po 7 bokalov mleka. Ta skušnja je očitni dokaz, koliko zdá topel hlev molznim kravam.

* Pravi vzroki kurje bolezni tako imenovane pike so, kakor nekteri natoroznanci trdijo, uši, ktere se na glavi, posebno mladi kuretini, zbirajo. Najbolja pomoč ta mrčes pregnati, je ribja mast (Fischthran), ktere se ušivemu petelinčku ali jarci le ena kaplja na glavo vriba; kurje uši mahoma pocrkajo, in žival jih ne dobí več.

Natoroznanske stvari.

Preroki zgodnje pomladi.

Iz Borovnice 28. sveč. R.

Ako živali kaj čutijo prihodnost, smo že prestali dolgočasno zimo in nič kaj posebno hudega mraza se

nam ni treba več bati. Veličastno popeva na vse zgodaj v bližnjem gaju navadni drozeg (*Turdus musicus*, *L.*) svojo slavno donečo pesem in vmes mu drobijo seničice (*Parus*, *L.*) in strnadi (*Emberiza*, *L.*) svoje mične pesmice. Vsak navadni ščinkovec (*Fringilla coelebs*, *L.*) si je ta predpust že izvolil svojo tovaršico in veselo prepeva svoj „živ! živ! živ! me ne boš več učil“, brani si izbrano mesto, kjer namerava s svojo ljubko gnjezditi. Tu in tam se dvigne kak poljsk škrjanček (*Alauda arvensis*, *L.*) od zemlje kvišku v zrak, kjer v malih ali večih krogih vedno više se zabaje žvrgoli svoj „orji! orji! orji! sej! sej! sej! kopaj!“ budeč kmetovalca na spomladno poljsko delo. In kmetovalec je že prijel za plug in začel prevračati prebujeno zemljo. Zaželke (*insecta*) in golazni (*reptilia*) zapuščajo svoja zimska stanišča ter plazijo na beli dan. Več dni že vidimo goščarico ali martinčka (*Lacerta agilis*, *L.*) sèm ter tje švigati, in včeraj smo prvega gada (*Vipera Ammodytes*; *D.*), ki je pičel psička v gobček, vjeli in ga spravili v večni počitek. Odeja zemlje, ki od dne do dne bolj zeleni, je pretkana že z raznimi cveticami. Poleg unih v 7. listu „Novic“ imenovanih so druge se prikazale in cvetó in te so: bele nunke (*crocus albiflorus*, *Reich*), spomladne levkoje (*Leucojum vernum*, *L.*), kačji koren (*Arum maculatum*, *L.*), mlakužne zlatice (*Caltha palustris*, *L.*), zelene slepice (*Helleborus viridis*, *L.*), devetolistna konopnica (*Dentaria enneaphyllos*, *L.*), morska čebulica (*Scilla bifolia*, *Ait.*), kurja čevica (*Stellaria media*, *Sm.*), spomladni petoprstnik (*Potentilla verna*, *L.*), volčji koren (*Daphne Mezereum*, *L.*), drèn (*Cornus mascula*, *L.*) in kozja trta (*Lonicera Caprifolium*, *L.*) že listke odganja. Vse se zbuja ter prerokuje zgodnjo spomlad.

Veliko mrknjenje solnca 6. dan sušca 1867.

Pratika je napovedala, da solnce mrkne 6. dne t. m., in tako je tudi bilo. Žal nam je, da „Novice“ niso že preteklo sredo prinesle podučnega tega sestavka, ker jim je prekasno došel, da bi bil naše čitatelje bolj pripravil na opazovanje znamenite te prikazni; naj jim tedaj danes saj pojasni to in uno, kar je nekterim morebiti manj jasno.

Že prostim ljudem je dan danes znano, da je luna vzrok solnčnega mrknjenja, in da je ona podnebesno truplo brez lastne svitlobe, in da jo le solnce obseva, kadar jo svitlo vidimo. Ona teka okoli zemlje, zemlja pa ž njo vred okoli solnca, ktero obedve obseva in razsvetljuje po tisti polovici, ki je ravno proti solncu obrnjena. Po drugi polovici, ki je od solnca obrnjena, je pa na luni kakor tudi na zemlji ponoči gosta tema. Ker pa luna vsak mesec enkrat okoli zemlje pride, zato se more tudi primeriti, da luna tako med solnce in zemljo stopi, da nam solnce bolj ali manj zakrije. Ravno letos na pepelnico, to je, 6. dan sušca je luna med zemljo in solncem tako plavala, da ste bile središči solnca in lune ravno zemlji nasprot tako eno na drugo zadeli, da je bila naravnostna črta, ki skozi tisto drži, veliko deželá in krajev zadela, in je temna luna njim solnčno svitlobo za kratek čas bolj ali manj prikrivala, ali kakor sploh pravijo: solnce je mrknilo.

Solnčno mrknjenje sploh utegne biti trojno: središčino (centralno) popolno, središčino obročasto, ali pa pristransko krajčasto.

a) Središčino popolno mrknjenje tistikrat nastopi, kadar sredi lune ravno pred sredo solnca pride in je luna tako blizo zemlje, da nekterim krajem solnčne žarke popolnoma zakrije.

b) Središčino obročasto mrknjenje se ravno tako primeri, da luna ravno čez sredo solnca gré, pa je predaleč od zemlje, da bi vse solnčne žarke, tudi tiste, ki izhajajo bolj pri kraji solnca, zemlji zakrivala; tako se tedaj tudi ta čas, kadar je luna ravno na sredi solnca, neki svitli obroč solnca vidi za luno, ker premer lune je skoraj 412 manjši kot premer solnca, in le zato se nam luna vidi skoraj ravno tako velika kakor solnce, ker je ona tolikanj bliže nas.

c) Pristransko ali krajčasto mrknjenje je, kadar luna čez solnce tako gré, da ali na zgornjem ali pa na spodnjem robu solnca srpu podoben krajec solnca ostaja, ki ga luna ne more pokriti. Štajarci pravijo takemu mrknjenju „vjedeno solnce.“

Mrknjenje 6. sušca je bilo v nekterih krajih obročasto, v nekterih pa le krajčasto ali srpasto.

Obročasto mrknjenje se je raztezalo 1300 milj na dolgo od predgorja Rosko v Senegambiji na njegovem bolj proti zahodu ležečem afrikanskem primorju, proti vzhodu pa noter do tianskih gorá v srednji Aziji. Njegova srednja potna črta drži od otoka Madejre skozi Tunis, Algier, čez srednje-zemeljsko morje; reže spodnjo Italijo od mesta Salerno do Molfate, jadransko morje proti kotorskemu zalivu med Dobrovnikom (Ragusa) in Kotorom. Od tod gré čez Črno goro skozi Bosno, Srbijo v Erdelj mimo mesta Sibinj (Hermanstadt) skozi mesta Jasi, Kijev, Nižnej Novgorod, čez uralske goré v Azijo.

Osem milj na desno in na levo ob celi ti poti, toraj 16 milj na široko, se je videlo to mrknjenje obročasto. Trpelo je od začetka do konca te dolge poti le 10 ur.

Kakošno podobo je pa kazalo to mrknjenje pri nas Primorskem, Kranjskem, spodnjem Štajarskem in Korškem?

V teh deželah je bilo krajčasto ali srpasto in imelo je velikost od $10\frac{1}{2}$ do 11 palcev (col). Zvezdoslovci namreč že od nekdanj razdeljujejo premer solnčnega in tudi luninega kroga na 12 enakih delov, ktere palce (cole) imenujejo in po ti meri štejejo velikost mrknjenja ter pravijo, da je 3, 6, 9 palcev veliko, če je 3., 6. ali 9. del premerka otemnjen.

Črta, ob kateri je to mrknjenje 11 palcev veliko, pelje iz kvarnerskega morja pod Reko čez sredo otoka Krka (Veglia) mimo Karlovca, Zagreba, Pešta čez karpaske gore na Levov (Lemberg).

Kraji na levi te črte proti severo-zahodu so videli toliko manjše mrknjenje, kolikor so dalj od njega. Tako je imelo mesto Dunaj $10\frac{3}{4}$ palcev veliko mrknjenje.

Pri nas v Ljubljani je bilo $10\frac{5}{6}$ palcev solnca zakritega.

Pričelo se je v Ljubljani 16 minut čez 9. uro, srednji čas mraka bil je ob 10. uri in 42 m., konec pa 8 minut čez poldne, toraj je trpelo 2 uri in 52 minut. Ker luna v svojem teku okoli zemlje od zahoda proti vzhodu gré, zato se je ona tudi na zahodni, to je na desni strani, bolj na spodnjem robu solnca kakor črna okrogljata škrbina prikazala in tako proti levi strani bolj in bolj v solnce vrivala, tako dolgo, da je ob 10. uri in 42 m. solnce že tako zakrila, da je le zgornji krajec solnca, kakor svitel, nekoliko proti desni viseč srp, za luno gledal; in ta čas je bil srednji čas mraka; zdaj se je lahko, kakor tudi že precej popred in tudi pozneje, s prostimi očmi v solnce gledalo. — Tudi po zemlji se je zdaj vse mračno in zamoklo videlo skoraj tako, kot takrat, kadar pred hudim vremenom črni oblak solnce zakriva.

Od zdaj naprej se je črna luna začela čez levi ali vzhodni rob solnca zmiraj bolj naglo pomikati, in solnce sopet svojo svitlobo kazati, tako, da ob 12. uri in 8 minut bilo je vse pri kraji.

Kraji, ki ležijo bolj proti zahodu, so mrknjenje

pred videli, na priliko, Benetke že ob 9. uri in 4 m.; kraji bolj proti vzhodu pa pozneje, postavimo, v Zagrebu še le 24 minut čez 9. uro.

Slovansko slovstvo.

* Vredništvo „Slov. Glasnika“ v zadnjem listu naznanja, da ste mu popolnoma pošli 2. in 3. številka letošnjega tečaja. Ker hoče vstreči novim naročnikom, zato oglašja, da ga je volja, imenovani pōli dati z nova natisniti, kakor hitro se oglasi 30 naročnikov. Naj se toraj kmalu oglasi, kdor hoče imeti vēs letošnji tečaj izvrstnega „Glasnika.“

* *Pravni običaji u Slovena* — se zove nova knjiga, ki jo je spisal dr. Valtazar Bogišić v Beču in je ravnokar kot poseben iztisek iz „Književnika“ v Zagrebu na svitlo prišla. Učeni gospod izdatelj obdeluje v tej velezanimivi knjigi pravne običaje vseh Slovanov, vendar se več bavi za jugoslavenska plemena nego za ostala, in to dela to knjigo še posebno nam Slovincem važno. Naj si jo vsak više izobražen in hrvaškega jezika zmožen Slovenec omisli; našel bode obilo poduka v nji. Posvečena je krasna knjiga grofu Niku Velikomu Pučiću v Dubrovniku.

* „Zukunft“ — nemški, na Dunaji izhajoči, zadeve avstrijskih Slovanov krepko zastopajoči in v „Novicah“ že večkrat priporočani časnik živo priporočamo vnovič, ker je pokazal, da stoji na tistem stališču, ki je edino pravo za blagor Slovanov, tedaj tudi nas Slovencev, in mnogonarodne Avstrije sploh. Sl. vredništvo hvaljenega časnika nam je poslalo v ta namen sledeče naznanilo:

„Zukunft“ je edini časnik, ki na Dunaji izhaja za interese avstrijskih Slovanov, krepko odvrča dvalizem in posrednje politično vzajemnost avstrijskih Slovanov. Ker vsaki dan izhaja, donša obilo dopisov iz vseh važnejih dežel našega cesarstva, pa tudi iz ptujih dežel in naznanja vse važneje dogodbe iz Beligrada, Sarajeva, Atén, Carigrada itd. V podlistku prinaša prevode iz lepoznanškega slovstva različnih slovanskih narodov. — Vredništvo pozivlja slovenske rodoljube, da ga kolikor mogoče z naročili podpirajo v težavnem podvzetju njegovem. Naročnina znaša za četrt leta 4 gold., za pol leta 8 gold. Novi naročniki morejo vsaki dan stopiti v naročilo.“

Novice iz deželnih zborov.

Deželni zbor na Českem (Pemskem) je 25. svečana obravnaval to: ali naj se vsled ministerskega odpisa od 4. svečana volijo poslanci v državni zbor dunajski ali ne. Seja je trajala s kratkim prenehom od 11. ure dopoldne do 11. ure ponoči. Z veliko večino — to je z 156 glasovi slovanskih poslancev zoper 76 nemških — je obveljal sklep, da se presvitlemu cesarju izroči pismo (adresa), ktera razodeva pravične želje češkega naroda, in Njih Veličanstvo prosi, da se deželni zbor ne sklene, predno ne pride odgovor na adresi. Najimenejši češki možje, kakor dr. Rieger, dr. Brauner, grof Klam Martinic, dr. Sladkovsky, dr. Zeithamer, grof Fr. Thun itd. so glasovali za adresi — poslanci, kteri se po rodu, posestvu, vednosti in udanosti do cesarja štejejo med najveljavnejše može češkega kraljestva. — 27. svečana je cesarski namestnik naznanil zboru, da presvitli cesar ne sprejmejo adrese, da je zbor razpuščen in se izpišejo nove volitve. Predsednik zbora je potem sklenil zbor, rekoč, da večina zborova zapusti zbornico s tolažilno zavestjo, da je ves čas kratkega zbora se zavedala svoje dolžnosti do presvitlega cesarja in gospoda, do cesarstva in